

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2021. AUGUSZTUS, SZEPTEMBER)

ELISMERÉSEK

* Áder János, Magyarország köz-
társasági elnöke *Magyar Érdemrend*
középkeresztje kitüntetést adományoz-
zott **Majnek Antalnak**, a Munká-
csi Római Katolikus Egyházmegye
püspökének. A díjat Budapesten, a
Karmelita kolostorban adta át **Semjén**
Zsolt nemzetpolitikáért felelős minisz-
terelnök-helyettes augusztus 19-én.

* Nyolc kárpátaljai magyar sze-
mély vehetett át magas állami
kitüntetést Magyarország nemzeti
ünnepén. A rendezvénynek a bereg-
ardói Perényi Kulturkúria adott ott-
hont. Az ünnepségen **Kuti László**,
Magyarország Ungvári Főkonzulá-
tusának első beosztott konzulja, va-
lamint **Szilágyi Mátyás** beregszászi
főkonzul adták át a magyar állami
kitüntetések az azon személyeknek,
akik munkásságukkal, életükkel
sokat tettek a kárpátaljai magyarság
megmaradásáért, nyelvének megör-
zéséért és érdekeinek képviseléséért.

A *Magyar Érdemrend lovag-
keresztjét* vehette át **Zsukovszky**
Miklós, a Beregi Református Egy-
házmegye esperese, a Derceni Egy-
házi Önkéntes Tűzoltóság vezetője.

Szeles Emmát, a Viski Kölcsey
Ferenc Középkiskola igazgatóhelyet-
tesét *Magyar Arany Érdemkereszt*tel
tüntették ki.

*Magyar Ezüst Érdemkereszt*tel ve-
hetett át **Kudron Zoltán**, a Kárpátaljai
Magyar Kulturális Szövetség Nagy-
szőlősi Alapszervezetének elnöke.

Szintén *Magyar Ezüst Érdem-
kereszt*tel tüntették ki **Mészáros**
Györgyit, a Técsői Magyar Tannyelvű
Líceum tanárát, az Ukrájnai Magyar
Nemzeti Tanács alelnökét.

Palkó Katalinnak, a KMKSZ
UJSZ alelnökének, a Tiszasalamoni
Alapszervezet elnökének is *Magyar*
*Ezüst Érdemkereszt*tel adományoztak.

*Magyar Ezüst Érdemkereszt*tel
tüntették ki **Popovicsné Palojtay**
Mártát, a Család és Élet Egyesület
vezetőjét.

Áder János köztársasági elnök
Hrabár Tamást *Arany Érdemkeresz-
ttel*, míg **Berlanyuk Anikót** *Ezüst*
*Érdemkereszt*tel tüntette ki.

A rendezvény végén **Orosz Ildikó**,
a Rákóczi-főiskola elnöke mondott
köszöntőt.

* Ukrajna állami lobogójának nap-
ja alkalmából ünnepélyesen felvonták
az állami zászlót a Beregszászi Járási

Állami Közigazgatás épülete előtt. Az ünnep alkalmából, illetve a kistérség szociális-gazdasági, oktatási-kulturális fejlesztéséhez való hozzájárulásáért, munkasikereiért, magas fokú szakmaiságáért a városi tanács *díszoklevelét* vehette át **Okszana Matolics, Váradi Natália, Varga Tamás, Volodimir Bortnicsuk, Sztaniszlav Tokar és Sipos Géza**.

* 2021. augusztus 25-én a Magyar Írószövetség *Debüt-díjat* adományozott vers kategóriában **Kopriva Nikolett** költőnek *Amire csak a fák emlékeznek* című kötetéért.

* 2021. szeptember 15-én Budapesten a Szervátiusz Alapítvány székházában rendezték meg a Szervátiusz-díjak ünnepélyes átadását. **Szervátiusz Klára** háziasszony köszöntő beszéde után **Dupka György** laudálta az Ugocsa-vidéki, Tiszapéterfalván alkotó **Homoki Gábor** festőművész, tanár tevékenységét, aki *Szervátiusz Jenő-díjat* kapott.

* Átadták a *Magyar Örökség-díjakat* a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) dísztermében Budapesten, az elismeréssel ezúttal is hét kiemelkedő személyiség és intézmény tevékenységét tüntették ki. A díjazottak között van az eszenyi születésű **Kovács Sándor** neves turisztikai szakíró és helytörténeti kutató. A díjat kiérdemlő **Kovács Sándor** és a tarpai **Pápai Ferenc** kárpát-medencei honismereti munkásságát **Vári FABIÁN László**

Kossuth-díjas kárpátaljai magyar költő, kritikus, etnográfus, műfordító írásban méltatta. Levelét **Pásztor Zoltán**, a Kossuth Rádió vezető szerkesztője olvasta föl.

* A Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége a Péterfalván megrendezett kiállításán *az év vállalkozói* díjakat adott át. Az év növénytermesztője **ifj. Bedő Gábor** lett, az év méhésze **Kosztju Róbert**, az év iparosának **Sütő Józsefet** választották, **Szabó Nóra** lett az év kézművese, míg az év borásza díjat **Jakab Sándor** kapta. Ezenfelül a Megbízható Kárpátaljai Termék brandbe belépő vállalkozókat és gazdákat egy faragott, fából készült márkajellel jutalmazták.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanácsának határozata értelmében az idei Rákóczi-díj anyaországi kitüntetettje **Misovicz Tibor**, a Maecenas Universitatis Corvini Alapítvány titkára lett.

A Rákóczi-díj kárpátaljai kitüntetettje idén **Herczog György**, akinek munkássága jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy Kárpátalján egy sor új oktatási intézmény jött létre, növekedett a magyar, szlovák és román tannyelvű osztályok száma, megkezdték tevékenységüket a magyar tannyelvű gimnáziumok, melyek alapítói történelmi egyházak és alapítványok voltak.

A főiskola belső kitüntetéseit immár harmadik alkalommal adták át. A *Tom-*

csányi Hűségdíjjal **Molnár Józsefet**, a Földtudományi és Turizmus Tanszék vezetőjét tüntették ki az intézményben folytatott precíz és nagy hivatástudattal végzett oktatómunkájáért.

A *Rákóczi-főiskoláért Emlékéremet* **Nagy Zsuzsanna** vehette át, az intézmény főközgazdása, a pénzügyi osztály kiváló szakembere megbízható szakmai munkájának elismeréseként.

Ugyancsak a Rákóczi-főiskoláért Emlékérem díjazottja **Szabó Géza** történész, a Nyíregyházi Egyetem nyugdíjas oktatója, a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány kuratóriumának egykori elnöke, akit a kárpátaljai magyar nyelvű felsőfokú képzés megalapozásában és megteremtésében betöltött szerepéért az intézmény tiszteletbeli polgárává fogadta.

A Rákóczi-főiskola kiváló dolgozója kitüntetés idei díjazottjai **Belovics Andrea** könyvelő és **Buda Zsuzsanna**, a tanulmányi osztály vezetője.

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

AUGUSZTUS

* A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány idén tizenegyedszer rendezte meg a *Jankovics Mária Alkotótábor*t, amelynek során megannyi

alkotási lehetőséget – képzőművészetek: rajzolás, festészet, szobrászat – kaptak a táborozók. Öt tanár – **Kulin Ágnes**, **Néger Krisztina**, **Fekete Gabriella**, **Kalanics Éva és ifj. Hidi Endre** – foglalkozott a gyerekekkel. Az alkotótábornak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és az intézmény Szakgimnáziuma adott otthont.

* **Tóth Márta** nagyszülősi vállalkozó magán-kiállítótermében nyílt meg a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) alapító tagjának, **Réti Jánosnak** *Bagolytávlattól. Műzsák – Mítoszok – Faunok* című kiállítása, amelyen a festő-grafikus mintegy harminc alkotását tekinthetik meg a művészetkedvelők. A megnyitó ünnepségen köszöntő beszédet mondott **Tóth Márta** galériatulajdonos, **Marinics Sándor** nagyszülősi festőművész, **Szilágyi Mátyás** beregszászi magyar főkonzul.

* Megemlékezéssel egybekötött emléktábla-avató ünnepséget tartottak a település szülőtte, **Kecskés Béla** költő, történelemtanár születésének 80. évfordulója alkalmából Beregsomban. A rendezvénynek, amelyet a somi községi könyvtár, a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma, valamint a Beregszászért Alapítvány és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezett, a

könyvtár udvara adott otthont. Az egybegyűlteket **Popovics Nikoletta**, a könyvtár vezetője köszöntötte. A költő munkásságát méltatta mások mellett **Dupka György** író, a MÉKK elnöke, **Nagy Zoltán Mihály** József Attila-díjas költő, író. A Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma egyedülálló intézményben a falu híres költői – **Sütő Kálmán**, **Keckés Béla**, **Balogh Balázs** és **Somi Nagy Zoltán** – emlékét számos, a munkásságukhoz fűződő dokumentum és tárgyi emlék őrzi.

* Budapest után Kárpátalján is bemutatták a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács (KMTT) egyedülálló útikönyvét, a *Kárpátalja magyar szemmel* című kiadványt. A könyvbemutatónak a Munkácsy Mihály Magyar Ház adott otthont, de további közönségtalálkozót szerveznek Nagyszőlősön, Beregszászon, Ungváron és Visken is. Köszöntőt **Tarpai József**, a könyv szerkesztője mondott.

* **Kopriva Attila** 11 alkotása került kiállításra Magyarország Ungvári Főkonzulátusán. Köszöntő beszédet mondott **Bacska József** ungvári magyar főkonzul, egyben gratulált a nemrég 50. életévét betöltött alkotónak.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVI) és a Fialat Írók Szövetsége (FISZ) első alkalommal szervezte meg közös nyári írótáborát

a makkosjánosi Helikon Hotelben. A háromnapos KVI/FISZ Táborban a líra műhelyeket **Marcsák Gergely** és **Nagy Tamás** irányította, a próza foglalkozásokat **Kovács Eleonóra** és **Shrek Tímea**. A forgatókönyvíró workshopot **Bunda Fehér Rita** vezette. A foglalkozásokon az elméleti ismeretek mellett nagy figyelmet fordítottak a szövegek elemzésére és a szerkesztésre. A táborban tartotta meg tisztújító közgyűlését a KVI, ahol a tagok a leköszönő **Csordás László** helyett **Marcsák Gergely** választották meg a társaság elnökévé. Ezentúl a társaság alelnöke **Shrek Tímea**.

* Tizedik alkalommal szervezték meg a *Keresztyén Balázs Olvasótábor*t Beregszászon, amelynek idején témája az *Irodalom határok nélkül* volt. A helyszínt a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola biztosította.

* A Szlovákiai Magyar Írók Társasága meghívására Kárpátaljai Irodalmi Karaván (**dr. Dupka György** történész, **Lőrincz P. Gabriella** költő, a Magyar Írószövetség elnökségi tagja, **Fuchs Andrea** grafikus, az *Együtt* című folyóirat egyeztető koordinátora) mutatkozott be a csallóközi Csiliznyáradon és Dunaszerdahelyen. Fogadták őket a SZMIT székházában, tapasztalatszerét folytattak az *Opus* irodalmi, művészeti folyóirat és a *Felvidéki*

Előretolt Helyőrség irodalmi-kulturális kiadvány szerkesztőivel, munkatársaival.

* *Népi forrásokból* címmel szerveztek díszítő- és iparművészeti kiállítást Beregszászon. Többek között **Profusz Marianna**, Ukrajna Érdemes Népművészeinek szótteseit, **Riskó Papp Angéla** szónyegeit, **Miszko Olena** csipkéit, a benei népművészek kalocsai és matyó hímzéseit is láthatta a közönség.

* *Szent István-mellszobor* avatására került sor Mezőkaszony parkjában a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet kezdeményezésére. Alkotója **Turi Török Tibor**. A mellszobor felavatását ünnepi szentmise előzte meg a Szent István király nevét viselő mezőkaszonyi római katolikus templomban, amelyet **Majnek Antal** püspök celebrált.

* A tiszabökenyi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus plébánia kezdeményezésére, a Tiszaháti Tájézmúzeum, a Tiszapéterfalvai Kistérség, a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezésében a Tiszaháti Tájézmúzeum területén, a 2000-ben felállított, s idén felújított *Hármas halom, kettős kereszt* emlékműnél megrendezték az ökumenikus liturgiával összekapcsolt 1. Tiszaháti Szent István-napot. Az ünnepséget **Nagyné Szakadati Rita**, a Tiszaháti Tájézmúzeum és a Péterfalvai Képtár igazgatója

nyitotta meg. A házigazdák nevében üdvözölte a megjelenteket **Oroszi József** polgármester. Ünnepi beszédet mondott **Beke Mihály András** beregszászi első beosztott konzul, **dr. Zubánics László**, az UMDSZ és a KMMI elnöke, **Bartha József**, a KMKSZ alelnöke, **Szabó Palócz Attila** vajdasági író, költő.

* Újabb Irodalmi Karaván keretében vajdasági irodalmárok tartottak felolvasó körutat Beregszászon és az Ugocsa vidéki Tiszabökényben. A karaván vezetője **Szabó Palócz Attila** vajdasági író, költő. Kíséretében érkezett **Ürmös Attila** vajdasági író, valamint **Lőrincz P. Gabriella** költő, akik felkeresték a beregszászi Európa–Magyar Házat, ahol **dr. Zubánics László** történész, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) elnöke fogadta a vendégeket, akik megismerkedtek az intézet tevékenységével, az *Együtt* című irodalmi-művészeti-humán tudományi-kulturális folyóirat munkatársaival, az Intermix Kiadó által elindított Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozat újabb kiadványaival is. A találkozón jelen volt **dr. Dupka György** történész, a könyvsorozat főszerkesztője, az említett kiadványok felelős kiadója, továbbá a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) nemrég megválasztott vezetősége, köztük a költőként elismertséget szerzett

Marcás Gergely elnök és a novellaíró **Shrek Tímea** alelnök. A tiszabökényi művelődési házban **Kovály Csilla** igazgató köszöntötte a vendégeket. A **Dupka György** moderálásával jó hangulatban lezajlott író-olvasó találkozón **Lőrincz P. Gabriella** és **Szabó Palócz Attila** költő, **Ürmös Attila** író bemutatkozásuk után újabb műveikből olvastak fel. A rendezvényt kötetlen beszélgetés zárta.

* Garanyi József beregszászi festő születésének századik évfordulója alkalmából jubileumi kiállításra került sor a beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokházban. Nagyra értékelte Garanyi József szerteágazó munkásságát **Békésné dr. Lukács Angéla**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja.

* A Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület szervezésében Visken, Nagydobronyban és Ungváron is bemutatták **Dávid Botond** széke-lyudvarhelyi fotóművész nemzetközi népviseleteket megörökítő fotókiállítását.

* A Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége és a Momentum Doctorandus a Kárpátaljai Szövetség partnerségével Tiszapéterfalván, a református líceumban szervezte meg az V. Kárpátaljai Nyári Egyetemet. A rendezvényen többek között *Áltudomány, plágium, tudománykommunikáció; Média*

Kárpátalján, Kárpátalja a médiában címmel tartottak kerekasztal-beszélgetést, amelyet **Lőrincz Ingriid**, a KMDFKSZ elnöke moderált.

* Huszonötödik alkalommal szervezett magyar nyelvi tábort szórványban élő gyerekek számára a Kárpátaljai Magyar Pedagógus-szövetség gyermeklapja, az *Irka*, melynek az aknaszlatinai Bolyai János Líceum adott otthont.

* Megjelent a „*Sejtjeimbe vackolódó föld*” – *Antológia a határainkon túli magyar irodalomról, nyelvről, kultúráról* című kiadvány a szombathelyi Savaria University Press gondozásában. Az antológiában három kárpátaljai szerző szerepel írásaival: **Csordás László**: *Elindulások és megérkezések a mai kárpátaljai magyar irodalomba, A tér, ahol élünk* (Vári Fábián László: *Vásártér*); **Dupka György**: *Trianon utáni magyar irodalmi centrumok Ruszinszkóban*; **Tóth Péter** *A kárpátaljai magyar nyelv-járás kutatás száz éve (1920–2020)*. Ugyancsak vidékünkkel foglalkozik **Sipos Lajos**: *Kárpátalja történetéről, etnikai és történeti-irodalmi históriájáról* című dolgozata.

* **Hajduk Márta** filmrendező *Periférián – Kisebbségben Kárpátalján* c. filmje bekerült a balatonszemesi Bujtor István Filmfesztivál döntőjébe, és megkapta a szakmai zsűri Különdíját is.

* **Marcsák Gergely** *Mátyás anyja Prágában* című alkotásából versfilm készült, és ebben a formájában különdíjas lett a Bujtor István Filmfesztiválon.

* A Baranyai (Baraninci) kistérséghez tartozó Nagylázon (Veliki Lazi) **Plotényi Nándor** hegedűművész születésnapjának szentelt találkozózt szerveztek. Az eseményen részt vett mások mellett **Bacsikai József**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának vezetője. A találkozó résztvevői meglátogatták a kastélyt, a Plotényi család múzeumát, valamint a híres zenész szüleinek sírját. A találkozó eredményeként úgy döntöttek, hogy közös erőfeszítéseket tesznek a *Plotényi-kastély* helyreállítása érdekében.

* 2021-ben napvilágot látott a *Kárpátalja mozgásban: társadalmi változások és interetnikus viszonyok az Euromajdan után* c. kötet, ám a koronavírus-járvány miatt mostanáig nem volt lehetőség a kárpátaljai bemutatására. A rendezvénynek az ungvári Váralja múzeum-kávészó adott otthont, ahol lehetőség nyílt találkozni a szerzőkkel. A tartalmas és jó hangulatú beszélgetést **Hidi Tünde** újságíró moderálta. A kötet szerzői a CSFK FI (**Eröss Ágnes**, **Kovály Katalin**, **Tátrai Patrik**), a Nemzetpolitikai Kutatóintézet (**Ferenc Viktória**, **Rákóczi Krisztián**) és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai

Magyar Főiskola (**Molnár József**) munkatársai, valamint **Orosz Sándor** kutató. Az Ungvári bemutaton **Kovály Katalin**, a kötet egyik szerkesztője is részt vett. Többek között kiemelte, csokorba gyűjtötték a kutatásokat, másrészt közérthető módon, de a tudományosság talaján maradvá mutatták be a 2014-es ukrain hatalomváltást követően kibontakozó folyamatokat, azok okait és következményeit Kárpátalján. A legújabb kutatások szerint 131 ezerre becsülték a kárpátaljai magyarság számát. A kiadvány elektronikus formában elérhető a <https://bgazrt.hu/karpatalja-mozgasban-tarsadalmi-valtozasok-es-interetnikus-viszonyok-az-euromajdan-utan/> linken.

* Megjelent a Magyar Kultúra Magazin Kelet-Nyugat száma. Olvasható benne **Marcsák Gergely** verse, valamint **Farkas Wellmann Endre** vele készített interjúja.

* A hónap végén az erdélyi Sztánára látogatott **Marcsák Gergely** költő, ahol felolvasást és előadást tartott az Erdélyi Magyar Írók Ligájának táborban.

SZEPTEMBER

* A Berekfürdői Polgármesteri Hivatal az idén is megrendezte a *Körmendi Lajos Írótábort*. Az író-táborban az anyaországi és erdélyi

írók mellett kárpátaljai alkotók is részt vettek: **Vári Fábián László** Kossuth-díjas író, költő, **Dupka György** író, történész, **Finta Éva** József Attila-díjas költő.

* Az anyaországi kiadók (Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Magyar Napló Kiadó, Ring Kiadó) gondozásában **Csorniy Dávidnak** (*A jelzőlámpák diktatúrája*, versek), **Füzesi Magdának** (*Tenyered fain tarka madár*, versek), **Kertész Dávidnak** (*A keresztúri vámpír és más történetek*), **Kopriva Nikolettnek** (*Amire csak a fák emlékeznek*, versek) megjelent kiadványait dedikálták a szerzők Budapesten a Vörösmarty téren, illetve a Duna korzón, a 92. Ünnepi Könyvhéten. **Lengyel János** szintén dedikált a Rim Kiadó standjánál. Nyíregyházán **Vári Fábián László** Koponyámban gyertya c. válogatott versek kötete lett bemutatva. A szerzővel **Karádi Zsolt**, a Nyíregyházi Egyetem Irodalomtudományi Tanszékének irodalomtörténésze beszélgetett.

* Két év után sem sikerült elintézni, hogy az Ünnepi Könyvhéten a Vörösmarty téren újra felállításra kerüljön a Kárpátaljai Magyar Könyvkiadók sátra. A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése (MKKE) korábbi vezetőinek segítő közreműködésével évtizedeken keresztül egy csoportban voltak a határon túli kiadók sátrai. Akkor

még a határon túliaknak bőven volt lehetőségük – legalább évente egyszer, a könyvhéten – személyesen találkozni az anyaországi olvasókkal, az itteni kiadók képviselőivel, az alkotókkal és a szerzőkkel. A mostani vezetés úgy döntött, hogy az évtizedek óta konszenzussal elfogadott ingyenes régiós pavilonokat (Erdély, Felvidék, Vajdaság, Kárpátalja) megszüntetik. Ennek értelmében a 92. Ünnepi Könyvhéten nem lett felállítva a Kárpátaljai Magyar Könyvkiadók standja. A közel húsz éve a kárpátaljaiakkal együttműködő budapesti Fókusz Könyvruház anynyiban tudott segíteni rajtunk, hogy a könyvhétre szánt újabb kiadványainkat befogadta. Ezek:

* **Dupka György:** Hungarian literary life in Subcarpathia during the sovjet period (1944–1991). Irodalmi élet Kárpátalján a szovjet időszakban (1944–1991). (Angol-magyar kismonográfia). Fordította: dr. Ortutay Péter. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021. – 353 old.

* **Zubánics László:** A múlt tükrében elmerengve. Északkelet-Magyarország mindennapjai a XVI–XVIII. század fordulóján. Helytörténeti tanulmányok. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021. – 357 old.

* **Dupka György:** „Jön még egy új világ...” A magyar ’56 kárpátaljai kézikönyve (A forradalom

visszhangja a „megrengett Szovjetföldön” 1956–1959). – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021. – 479. old.

* **Kiss Ágnes:** Magyar újságok Kárpátalján az első csehszlovák köztársaságban. Sajtótörténet. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021. – 165 old.

* **Elbe Hajnalka:** Kárpátaljai magyar gyermekirodalom. Tanulmány. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021. – 111 old.

* **Kótyuk Erzsébet:** Ha ad az Isten bajt, ad ahhoz erőt is... Népi orvosló hagyományok és hiedelmek az Ung-vidéki magyar falvakban. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2020 – 256 old.

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház bemutatta Beregszászon *A csillagszemű juhász* – premier meseelőadását **Gyevi-Bíró Eszter** és **Vidovszky György** rendezésében. A hónap folyamán a darab több helyszínen és településen volt látható.

* A Pro Arte – Munkács civil szervezet kilencedik alkalommal rendezte meg a Kárpátok Nemzetközi Szobrásztáborát a Szolváához közeli Kvitka Polonini Szanatórium területén. Ezúttal hét szobrász vett részt a kéthetes szoborkészítésen: **Aleksandar Eftimovski** Macedóniából, **Tanya Preminger** Izraelből, **Mert Kaan Burnaz** Törökországból, **Sa-**

eid Ahmadi Iránból, **Jorg Van Daele** Belgiumból, **Kirill Kroholev** Fehéroroszországból és **Oleg Putrashyk** Ukrajnából. **Matl Péter** szobrászművész, a Pro Arte – Munkács civil szervezet elnöke tájékoztatása szerint a művészek a gránit- és homokkő tömbökből faragják ki az Új lélegzet (RE:breathe, Нове дихання) címmel megadott témát, „*ami az elmúlt időszakban átélt pandémiára, félelemre, a maszkhordásra reflektál, hiszen az emberiség már szeretne fellelegezni.*”

* **Szél Ágnes** aranykazetta életműdíjas fotóművész képeiből csuhé-gyékénysás alkotásokat bemutató állandó kamarakiállítás nyílt a viski Fodó Sándor Kulturális Központban. A kiállítás főként a Viskre jellemző csuhétárgyakat foglalja magába. **Angster Mária**, a tárlat vezetője elmondta, hogy a kiállítás állandó jelleggel érkezett Viskre, így bármikor megtekinthető a későbbiek folyamán.

* Az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus évében *Kárpátaljai Nagybölgasszony* szoboravató ünnepséget rendeztek Nagyszőlösön a Bethlen Gábor Alapítvány és a nagyszőlősi ferences rendi plébánia szervezésében. Az emlékmű alkotója: **Matl Péter** munkácsi szobrász. Avatóbeszédet mondott mások mellett **Lucsok Miklós**, a Munkácsi Római Katolikus Egy-

házmegye segédpüspöke, **Kovács István**, az Emberi Erőforrások Minisztériuma helyettes államtitkára, **Szilágyi Mátyás** beregszászi főkonzul, **Bakos István**, a szoborállítás fő kezdeményezője, a Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriumi tagja, **Vári Fábian László** Kossuth-díjas költő, az MMA rendes tagja. A felszólalók sorát **Matl Péter** Magyar Örökség díjas szobrászművész zárta, aki egyben köszönetet mondott **Szarvas Péternek**, a talapzat tervezőjének, **Hiába András** kivitelezőnek is. Közreműködő: **Mankovits Tamás** miskolci iparművész.

* **Jónás Tibor** munkácsi festőművész és a RomArt Képzőművészeti Iskola növendékei befejezték a falfestményt, amely egy ház tűzfalát díszíti Munkács központi részén, az állami egyetem közelében. A projektvezető szerint „*egy ilyen méretű falfestmény az első Munkácson, és remélhetőleg nem az utolsó*”.

* Az Ungvári Nemzeti Egyetemen, az Ukrán-Magyar Tudományos-Oktatási Intézet Bercsényi olvasótermében az utóbbi hónapokban megjelent kiadványokat mutatta be **Dupka György** történész, kiadói főszerkesztő. Többek között **Zubánics László** tanszékvezető újabb könyvét ajánlotta a diákok figyelmébe. Ezúttal a szerző *A múlt tükrében elmerengve. Északkelet-Magyarország mindennapjai a XVI–XVIII.*

század fordulóján című helytörténeti tanulmánykötetéről osztotta meg gondolatait a hallgatósággal.

* A pécsi Német Kör szervezésében megvalósult a „*Közös múlt kutatása a Kárpát-medencében...*” elnevezésű projekt. Találkozókra került sor a magyarországi és a romániai szatmári svábsággal. Felkeresték a második világháborús és a malenkij robotra elhurcoltak emlékhelyeit a *Vállaj-Csanálos-Mezőfény-Csomaköz-Szaniszló-Mezőpetri-Máramarossziget-Szatmár-Nagykároly-Nagymajtény-Börvely-Kálmánd* stb. útvonalon. Az emlékút kárpátaljai résztvevője volt **Dupka György** történész is.

* A Munkácsi kistérséghez tartozó Dercenben megrendezték a XXX. Kárpátaljai Magyar Folklorfesztivált. A fellépő 23 hagyományörző együttes keretében több mint 350-en léptek a színpadra. A szervezőbizottság nevében a fesztivált **Szabó Tibor**, a KMMI művelődési részlegének vezetője nyitotta meg. A XXX. Kárpátaljai Magyar Folklorfesztivált fellépői: Nagydobronyi Zöld Ág Énekkar; Gyöngyösbokréta Népi Együttes, Dercen; Ritmus néptáncegyüttes, Eszeny; Tiszaújhegyi Művészeti Iskola: Tiszavirág táncsoport; Mezővári Nefelejcs; Mezőgecsei Kék Viola Néptáncegyüttes; Tisza Csillag Asszonykórus, Tiszabökény;

Bokréta Néptáncgyüttes, Csoma; Tiszaújlaki Művészeti Iskola Harangocskák énekegyüttes; Orchidea néptáncscsoport, Téglási Kultúrház; Pergettyű citeraegyüttes, Téglás; Eszterlanc gyermek néptáncscsoport, Téglási Kultúrház; Csalogány asszonykórus, Téglási Kultúrház; Szederinda Néptáncgyüttes, Kígyós; Eri Kamilla és Máté Patrícia, népi énekek, Kígyós; Tüzes Liliom hagyományörző csoport, Mezőgécse; Jázmin énekegyüttes, Verbóci Művészeti Iskola; Kaláris Együttes, Verbóci Művészeti Iskola; Nagydobronyi Hímes néptáncgyüttes; Badalói Petőfi Sándor Kulturális Központ, Badaló; Napraforgók, Csetfalvai Móricz Zsigmond Kulturális Központ; BorzsaVári népi zenekar, Mezővári; Cseperedő Néptáncgyüttes, Mezővári. A XXX. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztivál fő szervezői: Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség, Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Munkácsi Városi Kistérség – Dercen község, Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal Művelődési, Nemzetiségi és Vallásügyi Főosztálya. Fő támogatója: A Nemzeti Kulturális Alap (NKA) és a Bethlen Gábor Alap (BGA).

* **Erdélyi Béla** grafikáiból, karikatúráiból és eredeti kézírataiból, leveleiből nyílt kiállítás a Munkácsy

Mihály Magyar Ház galériájában a Magyar Ház és a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület szervezésében. A 130 éve született és 66 évvel ezelőtt elhunyt Erdélyi Béla vidékünk legjelentősebb és legelismertebb festőművészenek kiállításán meglepeteket házigazdaként **Pfeifer Anita** kulturális menedzser köszöntötte, majd **Kopriva Attila** festőművész, a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület elnökségi tagja beszélt Erdélyi Béláról. Köszöntő beszédet mondott **Ivan Nebesznik**, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia rektora, **Szilágyi Mátyás** beregszászi magyar főkonzul, **Popovics Béla** helytörténész. A kiállítás hangulatát a **Szerhij Dobos** Vonósnyégyes virtuóz játéka tette emelkedettebbé.

* **Garanyi József** képeiből nyílt kiállítás a Vérke-parti városban, Magyarország Beregszászi Konzulátusa kiállítótermében, a Munkácsy Mihály Galériában. Az idén 100 éve született festőművész képeiből létrehozott tárlat a beregszászi magyar konzulátus szervezésében **Kovács László** kiállításszervező és műgyűjtő közreműködésével jött létre. Köszöntő beszédet mondott **Szilágyi Mátyás**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, **Kopriva Attila** festőművész.

* Csetfalván leleplezték születésének 230. évfordulóján **gróf**

Széchenyi István faszobrát a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) szervezésében. Alkotója: **Gergely István** fafaragó mester. Ünnepi köszöntőt mondott mások mellett **Szilágyi Mátyás** beregszászi magyar főkonzul. A szónokok többek között kiemelték a gróf vidékünkhöz fűződő kapcsolatát is, ugyanis a Tisza szabályozásának előrehaladtát megtekintő Széchenyi 1847 szeptemberében a Pannónia nevű gőzessel Csetfalva és Tiszaújlak között zátonyra futott, s ennek következtében felkereste a környező településeket.

* Kossuth Lajos születésének évfordulóját emléktábla-avatással méltatták a beregszászi, nevét viselő líceumban. Az ünnepségen **Zseltvay-Vezsdel Emese** igazgató kifejtette, az esemény színvonalát emeli, és gyönyörű keretekbe foglalja a Beregszászért Alapítvány (Kuratórium elnöke: **Dalmay Árpád**) által felajánlott emléktábla. Az emléktáblát **Beke Mihály András** beregszászi első beosztott konzul és **Zseltvay-Vezsdel Emese** leplezték le.

* Badacsonyan megrendezésre került a Határtalan magyar irodalom 3. fóruma az Anyanyelvápolók Szövetsége és a Magyar Napló Kiadó szervezésében, mások mellett Kárpátaljáról **Dupka György** történész, **Vári Fábíán László**

Kossuth-díjas költő és **Zékány Krisztina** nyelvész, tanszékvezető vett részt. A háromnapos irodalmi konferencia védnöke **Szili Katalin** miniszterelnöki megbízott nyitotta meg a tanácskozást. **Pusztay János** nyelvész, professzor emeritus mondott köszöntőt, kiemelte, hogy az idei harmadik konferencia közép-pontjában az irodalmi kánon állt. Ez azt jelenti, hogy egy irodalmi közösség az adott irodalmon belül mit tart a legértékesebbnek vagy népszerűsítendőnek. Emellett mindenki hozta a maga témáját. Az „Ad personam” témakörben **Vári Fábíán László**: *S. Benedek András (1947-2009) költő, irodalomszervező, irodalom- és művelődéstörténész munkássága és szerepe a kárpátaljai magyar irodalom fejlődésében 1967-1976*; a „Külhon” témakörben **Dupka György**: *Magyar lágerirodalom Kárpátalján: szovjet fogságban, malenkij roboton, a Gulágon keletkezett lágerversek, irások (1944-1965)*; **Zékány Krisztina**: *„jó szóval oktasd, játszani is engedj szép, komoly fiadat!” Az irodalom szeretetére való nevelés lehetőségei szorításban* címmel tartott előadást. A konferencia anyagának szerkesztett változata továbbra is a Magyar Napló gondozásában lát majd napvilágot.

* A Munkácsi Szent István Líceum 20 éves fennállása alkalmából

szentmisével egybekötött jubileumi ünnepséget tartottak Munkácson.

* Megjelent **Tetyana Literáti** ukrán újságíró, helytörténész negyedik ukrán nyelvű könyve *Városi helyhatóság* címmel, amelyet a Boksay József Kárpátaljai Szépművészeti Múzeum nagytermében mutattak be. A 190 oldalas kiadvány megismerteti az olvasót az 1872–1944 között tevékenykedő ungvári 19 bíróval és polgármesterrel, s bemutatja azokat a családokat, amelyeknek a története egybeforr a városéval. A könyvben szereplő városvezetők közül ma már csupán két személy leszármazottai élnek Ungváron. A bemutatóra mindkét család eljött: Ungvár tizennegyedik polgármesterének, **Hrabár Konsztantinnak** az unokája, **Hrabár Katalin**, illetve **Fülöp Andrea** és **Hrabár Miron** dédunokák, valamint a város tizenhatodik polgármesterének, **Gaár Ivánnak** az unokája, **Gaár Mária**, illetve **Gaár Julianna** és **Neupauer Sándor** dédunokák és családtagjai.

KÖNYVESPOLC – 2021

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális-humán tudományos folyóirat 2002–2021 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<http://epa.oszk.hu/00500/00595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: Dupka György)

MEGJELENT

„**A felnégyelt haza**”. *100 év versei Trianontól napjainkig, 1920–2020. Kárpátaljai költők antológiája.* Összeállította, a szöveget gondozta, a jegyzeteket és az utószót írta: Dupka György. A kötetben olvasható versek önálló kötetekben, gyűjteményekben, valamint az *Együtt* című folyóiratban és más orgánumban jelentek meg. Lektor: Füzesi Magda. Szerkesztő: Shrek Tímea. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

Elbe Hajnalka. Kárpátaljai magyar gyermekirodalom. Tanulmány. Lektor: Füzesi Magda. Szerkesztő: Ráti Emese. Borító grafika: Elbe Orsolya. Műszaki szerkesztő: Dupka Zsolt. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

Dupka György. Hungarian literary life in Subcarpathia during the sovjet period (1944–1991). Irodalmi élet Kárpátalján a sovjet időszakban (1944–1991). (Angol–magyar kismonográfia). Fordította: dr. Ortutay Péter. A magyar változat felelős lektora, szerkesztője: dr. Zékány Krisztina. Az angol változat felelős szerkesztője: dr. Zékány Krisztina.

tője és lektora: dr. Molnár Erzsébet. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

Zubánics László. *A múlt tükrében elmerengve. Északkelet-Magyarország mindennapjai a XVI–XVIII. század fordulóján.* Helytörténeti tanulmányok. Szerkesztő: Szemere Judit. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

Kiss Ágnes. *Magyar újságok Kárpátalján az első csehszlovák közvéleményében.* Sajtótörténet. Lektor és felelős szerkesztő: dr. Zékány Krisztina. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

Dupka György. *„Jön még egy új világ...”* A magyar ’56 kárpátaljai kézikönyve (A forradalom visszhangja a „megrengett Szovjetföldön” 1956–1959). Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. – Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2021.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Dupka György. *Magyar GUPVI-GULÁG rabok Euráziában. Felfedett nyomok Oroszország, Baskíria, Csecsenföld, Azerbajdzsán,*

Georgia, Örményország, Kazahsztán, Üzbegisztán régióiban. – Történelmi szociográfia. Második, bővített kiadás. Lektor, felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina.** Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

A GULÁG-GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján 2020. Nemzetközi emlékkonferencia Beregszász, 2020. november 20. A Szolyvai Emlékpark Évkönyve. Összeállította, a jegyzeteket írta: dr. Dupka György. Lektorálta: dr. Zubánics László. Felelős szerkesztő: dr. Zékány Krisztina. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

Ferenczi Tihamér. *Üzenet.* Versek. Válogatás a költő életművéből 80. születésnapjára. Szerkesztő: Szemere Judit. KMMI-füzetek. Beregszász, 2021.

Bartha Gusztáv. *Kiút.* Kisregény. Felelős szerkesztő: Marcsák Gergely. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

Ortutay Mária. *Múltunk és jelenünk „lámpás emberei”.* Interjúk, visszaemlékezések, önéletrajzi írások. Felelős szerkesztő: Szemere Judit. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2021.

Összeállította: Dupka György